

83/2024 ZNSS

Kľúčové slová: sociálne zabezpečenie vojakov; služobný úraz; náhrada škody; prerokovanie a určovanie náhrady škody; jednorazové mimoriadne odškodnenie; výsadkový výcvik; nebezpečné podmienky výcviku

Vzťah k právnej úprave: § 24 ods. 3 písm. i), § 27 zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení vojakov a policajtov; smernica ministra obrany Slovenskej republiky č. 21/2014 vydané na základe § 27 zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení vojakov a policajtov

Právna veta

- I. Výsadkovým výcvikom na účely vymedzenia nebezpečných podmienok podľa § 24 ods. 3 písm. i) zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov je taká činnosť pri výcviku, ktorá je zdrojom obdobného rizika ako zoskok padákom a vyžaduje si určitú osobitnú fyzickú námahu, ktorá sa typovo podobá tej, aká sa vynakladá pri zoskoku padákom (napr. nacvičovanie prvkov zoskoku na príslušných nácvikových zariadeniach). Výsadkovým výcvikom na tento účel nie je fyzická aktivita, ktorá je bežnou súčasťou fyzickej prípravy vojakov a nevojakov pred výkonom inej, ťažšej fyzickej aktivity (napr. rozcvička).
- II. Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia v konaní o priznanie jednorazového mimoriadneho odškodnenia je oprávnený samostatne posudzovať, či sa služobný úraz profesionálneho vojaka stal za nebezpečných podmienok v zmysle § 24 ods. 3 zákona č. 328/2002 Z. z. Zo smernice ministra obrany Slovenskej republiky č. 21/2014 o podrobnostiach o jednorazovom mimoriadnom odškodnení, jednorazovom odškodnení pozostalých, zvýšenom jednorazovom odškodnení pozostalých, postupe nadriadených pri prerokovaní a určovaní náhrady škody a o ďalších podrobnostiach o poskytovaní náhrad v súvislosti so služobnými úrazmi a chorobami z povolania profesionálnych vojakov (vydané na základe § 27 zákona č. 328/2002 Z. z.), ani z ustanovení uvedeného zákona nevyplýva, že by o tom mohli právoplatne a záväzne rozhodovať veliteľ alebo úrazová komisia.

[rozsudok Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Ssk 41/2023 z 30. apríla 2024: predseda senátu Michal Novotný (sudca spravodajca), sudkyňa JUDr. Jana Martinčeková a sudca JUDr. Martin Tiso]

Vymedzenie veci

I. Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

1. Z administratívnych spisov žalovaného vyplýva, že žalobca bol od roku 2001 profesionálnym vojakom s miestom výkonu služby v útvere v Žiline. Dňa 25. apríla 2014 pri vojenskom cvičení si pri dopade po zoskoku padákom poškodil skrížený väz v ľavom kolene. Kvôli tomu bol práceneschopný približne šesť týždňov. Tento úraz sa posúdil ako služobný úraz, za ktorý zodpovedal služobný úrad, a preto mu Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia rozhodnutím z 28. augusta 2014 priznal bolestné 412

€. Žalobca bol však naďalej spôsobilý vykonávať službu profesionálneho vojaka a nebolo zistené, že by sa kvôli tomuto úrazu stal invalidným alebo zmenila jeho zdravotná spôsobilosť na výkon služby.

2. V roku 2018 bol žalobca zaradený vo funkcii technik - potápač a od 5. do 9. marca 2018 sa zúčastňoval komplexného výsadkového cvičenia. Podľa rozvrhu výcviku sa mal 8. marca 2018 medzi 7:00 a 7:50 hod venovať vytrvalostnému behu. Okolo 7:10 hod sa ešte stále rozcvičoval drepmi s činkou, pri ktorom mu praskol vnútorný meniskus v ľavom kolene. Jeho veliteľ hneď 8. marca 2018 vypracoval záznam o úraze, v ktorom odporučil uznať tento úraz za služobný úraz, pretože ho žalobca utrpel pri plnení služobnej úlohy. Na základe tohto záznamu, ako aj lekárskeho posudku vypracoval veliteľ 5. pluku špeciálneho určenia 25. mája 2018 správu o vyšetrení úrazu, v ktorej uzavrel, že ide o služobný úraz, pretože sa stal v priebehu zamestnania, a tak zaň zodpovedá služobný úrad v rozsahu 100 %. Rovnaký záver vyslovila aj úrazová komisia, ktorá túto správu prerokovala. Na podklade tejto správy vojenský úrad priznal žalobcovi rozhodnutím z 29. júna 2018 bolestné 2.862 € a neskôr rozhodnutím zo 16. júla 2019 náhradu na stratu na služobnom plate. Žalobca bol od 9. marca 2018 práceneschopný.

3. Po zistení prieskumnej komisie, že žalobca už nie je zdravotne spôsobilý na výkon služby, ho riaditeľ personálneho úrazu Ozbrojených síl Slovenskej republiky personálnym rozkazom z 18. februára 2019 podľa § 83 ods. 1 písm. b) zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov prepustil zo služobného pomeru profesionálneho vojaka od 15. marca 2019. Žalobca medzičasom požiadal aj o invalidný výsluhový dôchodok. Posudková komisia sociálneho zabezpečenia 21. mája 2019 posudzovala jeho zdravotný stav a dospela k záveru, že je dôsledkom viacerých služobných úrazov (z rokov 2007, 2010, 2014 a 2018), ktoré spôsobili poškodenie meniskov a predného skríženého väzu. Za rozhodujúce zdravotné postihnutie posudková komisia ustálila trvalé následky po vybratí menisku pri stredne ťažkej poruche funkcie kolenného kĺbu podľa kapitoly XV oddielu G položky 48 písm. b) prílohy č. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. K nemu priradila mieru poklesu schopnosti vykonávať primerané civilné zamestnanie 30 % (z možného rozpätia 30 až 45 %), ktorú zvýšila o 10 %. Na základe tohto záveru vojenský úrad rozhodnutím z 11. júna 2019 priznal žalobcovi invalidný dôchodok od 16. marca 2019.

4. Medzičasom žalobca požiadal aj o priznanie jednorazového mimoriadneho odškodnenia podľa § 24 zákona č. 328/2002 Z. z. sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov v znení neskorších predpisov, pretože podľa neho sa služobný úraz 8. marca 2018 stal za nebezpečných podmienok v zmysle § 24 ods. 3 písm. i) cit. zák. (pri výsadkovom výcviku). Na preukázanie okolností služobného úrazu predložil potvrdenie veliteľa Vojenského útvaru Žilina z 30. mája 2019, podľa ktorého sa úraz stal na komplexnom výsadkovom cvičení pri komplexnom výsadkovom výcviku žalobcu podľa rozvrhu. Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia však rozhodnutím z 2. augusta 2019 nepriznal žalobcovi toto mimoriadne odškodnenie. V odôvodnení uviedol, že služobné úrazy z rokov 2007, 2010 a 2014 nepovažuje za podstatné, pretože nevedli k zmene zdravotnej schopnosti. Invalidita žalobcu podľa úradu nevznikla ani v dôsledku služobného úrazu z 8. marca 2018, napriek tomu však pristúpil aj k posudzovaniu ďalších podmienok. Podľa rozvrhu výcviku mal žalobca už od 7:00 hod vykonávať vytrvalostný beh, no úraz utrpel pri rozcvičovaní. Takto utrpený úraz podľa žalovaného nevznikol pri výsadkovom výcviku, teda za nebezpečných podmienok v zmysle § 24 ods. 3 písm. i) zákona č. 328/2002 Z. z.

5. Žalobca v podanom odvolaní zdôrazňoval, že mimoriadne odškodnenie nie je viazané len na invaliditu, ale postačí už zmena zdravotnej spôsobilosti, ktorá uňho nastala. V deň služobného úrazu konal činnosti podľa rozkazu, pretože výsadkový výcvik musí zahŕňať aj riadnu vytrvalostnú prípravu a cvičenia na rozvoj vestibulárneho systému. Okrem toho úrazový dej podľa neho posúdil už veliteľ v

predloženom potvrdení a v podaných správach. Žalovaný (po zrušení jeho prvého rozhodnutia zo 4. septembra 2019 správnym súdom ako nedostatočne odôvodneného) tu preskúvaným rozhodnutím zo 16. februára 2022 potvrdil rozhodnutie úradu. Súhlasil s jeho záverom, že služobné úrazy z rokov 2007 až 2014 nevedli k zmene zdravotnej schopnosti žalobcu. Na účely mimoriadneho odškodnenia podľa § 24 ods. 1 zákona č. 328/2002 Z. z. tak možno prihliadať len na časovo posledný úraz z 8. marca 2018. Žalovaný odkázal na služobný predpis S-Vys-3-1 „*Výsadková príprava*“, podľa ktorého výsadková príprava zahŕňa aj pozemnú prípravu, teda aj beh. Jej súčasťou však nie je rozcvička pred behom. K úlohám veliteľa pri posudzovaní úrazu odkázal na smernicu č. 21/2014 o podrobnostiach o jednorazovom mimoriadnom odškodnení, jednorazovom odškodnení pozostalých, zvýšenom jednorazovom odškodnení pozostalých, postupe nadriadených pri prerokúvaní a určovaní náhrady škody a o ďalších podrobnostiach o poskytovaní náhrad v súvislosti so služobnými úrazmi a chorobami z povolania profesionálnych vojakov, podľa ktorej veliteľ skúma, či vykonávaná činnosť bola súčasťou zamestnania. Svoj záznam však predloží úrazovej komisii, ktorá zisťuje príčiny a okolnosti služobného úrazu. Tá o svojich záveroch spíše správu, ktorú veliteľ predloží Vojenskému úradu sociálneho zabezpečenia a ten samostatne rozhodne o tom, či sú splnené podmienky na dávku. Veliteľ nie je oprávnený záväzne určovať, či sa úraz stal za nebezpečných podmienok v zmysle § 24 ods. 3 zákona č. 328/2002 Z. z.

6. Správny súd tu napadnutým rozsudkom č. k. 18 Sa 9/2022-87 zrušil toto rozhodnutie, ako aj rozhodnutie vojenského úradu bez citácie konkrétneho písma v § 191 ods. 1 SSP. V odôvodnení uviedol, že pri vyhodnocovaní, či určitý úraz je služobným úrazom, a jeho okolností je kľúčová úloha veliteľa. Preto mal žalovaný pripísať náležitú dôkaznú hodnotu potvrdeniu z 30. mája 2019. Aj zo smernice č. 21/2014 plynie veliteľovi právo skúmať a posudzovať okolnosti služobného úrazu. Správny súd nespochybnil, že v okamihu vzniku služobného úrazu 8. marca 2018 žalobca vykonával drep s činkou, vytkol však žalovanému, že neskúmal, prečo žalobca robil tento cvik a nie vytrvalostný beh v zmysle rozvrhu. Ďalej odkázal na čl. 180 predpisu S-Vys-3-1, podľa ktorého sa má do „*komplexného*“ nácviku prvkov zoskoku padákom zaradiť aj cvičenie upevňujúce vestibulárny systém a vytrvalostný beh na posilnenie kĺbov dolných končatín. Cieľom upevnenia a posilnenia je posilnenie kondície profesionálneho vojaka pred zoskokom, preto ani drep s činkou nevybočuje z tohto rámca. V závere uložil obom orgánom verejnej správy, aby objasnili dôvody, prečo žalobca nekonal vytrvalostný beh; ak sa tak stalo s vedomím veliteľa, treba to podľa správneho súdu považovať za súčasť výsadkovej prípravy na účely § 24 ods. 1 a 3 písm. i) zákona č. 328/2002 Z. z.

Z odôvodnenia rozhodnutia

III. Posúdenie veci kasačným súdom

11. Predmetom prieskumu v prerokúvanej veci je rozhodnutie žalovaného a Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia, ktorým nepriznali žalobcovi jednorazové mimoriadne odškodnenie podľa § 24 zákona č. 328/2002 Z. z. Podľa (relevantnej časti) § 24 ods. 1 cit. zák. profesionálnemu vojakovi, ktorého zdravotná spôsobilosť na výkon služby bola zmenená alebo ktorý bol uznaný za invalidného v dôsledku služobného úrazu spôsobeného za nebezpečných podmienok, patrí jednorazové mimoriadne odškodnenie v ďalej určenej výške. Nebezpečné podmienky sú podľa odseku 3 tohto paragrafu také podmienky, keď k poškodeniu zdravia profesionálneho vojaka dôjde (okrem iného) a) pri výkone služby v leteckej prevádzke, b) pri výcviku v poľných podmienkach alebo pri vojenskom cvičení, c) pri plnení osobitných úloh počas bezpečnostných akcií a opatrení, d) trestným činom spáchaným inou osobou (za určitých podmienok), e) pri určitých prácach na stožiaroch spojených s rizikom pádu, vykonávaných v nútených polohách, bez pracovných plošín, z povrazových rebríkov, visutých sedačiek, v závese na ochrannom páse alebo obmedzenom pracovnom priestore, f) pri určitých prácach pod vodou, g) pri

výkone v koľajisku železničných dráh, v priestoroch, kde hrozí úraz elektrickým prúdom alebo otrava plynom a nebezpečnými chemickými látkami, vo výškach, nad voľnými hlbkami, pri kontrole motorových vozidiel, zvierat, nebezpečných látok, jadrového materiálu, pod vplyvom ionizujúceho alebo iného zdraviu škodlivého žiarenia, h) pri výkone pri ohrození určitými rizikami (faktory karcinogénne, mutagénne, chemické, biologické, ionizujúceho žiarenia, záťaž teplom, chladom, hlukom, vibráciami), i) pri zoskokoch padákom, pri výsadkovom výcviku, pri výcviku v podvese vrtuľníka alebo v zlaňovaní alebo spúšťaní z vrtuľníka, zo skalných stien, z budov a iných objektov, j) pri práci s určitými nebezpečnými materiálmi, k) pri medzinárodnom cvičení. Žalobca v prerokúvanej veci trval na tom, že jeho úraz 8. marca 2018 sa stal pri výsadkovom výcviku, teda za nebezpečných podmienok podľa cit. písmena i).

12. Žalovaný v kasačnej sťažnosti nadnáša v podstate dve zásadné právne otázky. Prvou je otázka, či a do akej miery orgán, ktorý rozhoduje o nároku na jednorazové mimoriadne odškodnenie, sám posudzuje otázku, či určitý služobný úraz vznikol za nebezpečných podmienok. Druhou je otázka výkladu samotného pojmu „výsadkový výcvik“ v § 24 ods. 3 písm. i) zákona č. 328/2002 Z. z., teda aké konkrétne činnosti podeň možno podradiť a či medzi ne patrí aj rozcvička pred vytrvalostným behom, vykonávaným v rámci komplexu výsadkovej prípravy. Podľa kasačného súdu je predovšetkým potrebné vyriešiť prvú z týchto otázok; ak by totiž odpoveďou na ňu bolo, že potvrdenie, resp. správa veliteľa o okolnostiach služobného úrazu sú záväzné, potom by v prerokúvanej veci v podstate nebolo treba osobitne riešiť druhú otázku. Pri riešení prvej otázky je potrebné predovšetkým vychádzať z toho, že jednorazové mimoriadne odškodnenie je dávkou úrazového zabezpečenia (porov. § 4 ods. 2, ako aj nadpis tretej časti zákona č. 328/2002 Z. z.). Podľa § 83 ods. 2 písm. g) cit. zák. sa tieto dávky poskytujú profesionálnemu vojakovi na žiadosť; priznáva, zvyšuje, znižuje zastavuje a odníma ich podľa § 81 ods. 1 písm. b) cit. zák. Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia. Podľa § 84 ods. 1 tohto zákona sa na konanie o dávkach vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní, teda Správny poriadok, ak sa v ďalších ustanoveniach neustanovuje inak. Len na dokreslenie treba odkázať aj na ustanovenie § 87 ods. 1 písm. a) a d) cit. zák., podľa ktorého posudková komisia vojenského úradu posudzuje (okrem iného), či dočasná neschopnosť je dôsledkom služobného úrazu, prípadne či sa profesionálny vojak stal invalidný v dôsledku služobného úrazu.

13. Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia tak pri priznávaní dávok úrazového zabezpečenia postupuje podľa Správneho poriadku. Žalovaný vo svojej kasačnej sťažnosti odkazoval na jeho ustanovenia § 3 ods. 5, § 18 ods. 1, § 32 ods. 2 a § 34 ods. 4 a 5, ktoré vo všeobecnosti upravujú zisťovanie skutkového stavu a dokazovanie. Žalobca však (zjednodušene povedané) vyjadruje právny názor, že posúdenie otázky, či sa služobný úraz udial za nebezpečných podmienok, patrí inému orgánu (veliteľovi na základe smernice č. 21/2024). Pretože posúdenie tejto otázky v zmysle cit. § 24 ods. 1 a 3 zákona č. 328/2002 Z. z. podmieňuje rozhodnutie o tom, či profesionálnemu vojakovi vznikol nárok na jednorazové mimoriadne odškodnenie, ide právne o tzv. predbežnú otázku (porov. Potásch, P., Hašanová, J., Vallová, J., Milučký J., Medžová, D. Správny poriadok. Komentár. 4. vydanie. Praha : C. H. BECK, 2022, s. 381 a 382). Ak by však skutočne išlo o predbežnú otázku, o ktorej má ako príslušný orgán rozhodovať veliteľ či iný nadriadený, podľa § 40 ods. 1 Správneho poriadku by vojenský úrad bol aj tak oprávnený urobiť si o tejto otázke úsudok sám. Takýto úsudok by bol vylúčený, len ak by o tejto otázke uvedený príslušný orgán už právoplatne rozhodol. O taký prípad však v prerokúvanej veci celkom zreteľne nejde. Ako už bolo uvedené, ustanovenie § 24 ods. 1 zákona č. 328/2002 Z. z. normuje podmienky vzniku nároku na jednorazové mimoriadne odškodnenie a § 24 ods. 3 bližšie definuje jednu z týchto podmienok - nebezpečné okolnosti. Ďalší znak hypotézy (skutkovej podstaty) tohto nároku - služobný úraz - definuje ustanovenie § 29 cit. zák. Kasačný súd už vo svojej judikatúre vyslovil, že zo žiadneho ustanovenia tohto zákona nevyplýva, že by o otázke, či úraz je služobným úrazom v zmysle §

29 cit. zák., mal právomoc rozhodovať akýkoľvek iný orgán než ten, ktorý rozhoduje o samotnej výplate dávky (porov. rozsudok sp. zn. 7 Ssk 33/2021). Rovnako však žiadne ustanovenie zákona č. 328/2002 Z. z. neustanovuje, že by o otázke, či sa úraz profesionálneho vojaka stal za nebezpečných podmienok v zmysle § 24 ods. 3 cit. zák., mal právomoc osobitne a s účinkom právoplatnosti rozhodnúť akýkoľvek iný orgán než ten orgán, ktorý rozhoduje o samotnom jednorazovom mimoriadnom odškodnení, teda o úrazovej dávke.

14. Záver o príslušnosti či právomoci iného orgánu nevyplýva ani zo smernice č. 21/2024, takže možno ponechať bez hlbšieho rozboru otázku, či by vôbec táto smernica (ako podzákonný právny akt, vydaný podľa § 27 zákona č. 328/2002 Z. z.) mohla modifikovať ustanovenia o príslušnosti (právomoci) upravené v zákone. Podľa čl. 1 písm. c) tejto smernice je jej účelom upraviť postup veliteľov a Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia pri evidovaní, vyšetrovaní a registrácii služobných úrazov a pri prerokúvaní a určovaní náhrady škody. Z čl. 2 ods. 1 písm. g) cit. smernice plynie, že registráciou služobného úrazu sú úkony, ktoré vykonáva veliteľ, a to zisťovanie príčin a okolností vzniku, spísanie záznamu a vykonanie potrebných opatrení na predchádzanie. Podľa čl. 8 tejto smernice veliteľ služobný úraz zásadne ohlási a vykoná opatrenia podľa čl. 9 (ods. 3), čo zahŕňa hlásenie služobného úrazu určeným osobám. Zisťovanie a vyšetrovanie príčin a okolností vzniku služobného úrazu upravuje čl. 11 uvedenej smernice. Podľa tohto ustanovenia sa vyšetrovaním zisťuje a preukazuje, ako k poškodeniu zdravia došlo, kto za to zodpovedá a v akom rozsahu (odsek 1). Táto úloha patrí úrazovej komisii (odsek 2) ako jednému z vyšetrovacích orgánov [čl. 2 ods. 1 písm. f)], ktorá vykonáva určité úkony a prešetrenia (odseky 3 a 4). Podľa čl. 13 ods. 1 smernice veliteľ posúdi rozsah zodpovednosti pred rozhodnutím o dávke úrazového zabezpečenia; pritom skúma okrem iného náležitú vyškolenie a dodržanie povinností profesionálneho vojaka (odsek 2), ako aj súvislosť s plánom prípravy (odsek 4). Túto svoju činnosť však koná na základe správy úrazovej komisie, ktorá ju spíše na základe všetkých zistených skutočností (čl. 13 ods. 5). Úrazová komisia podľa čl. 14 ods. 1 smernice zisťuje, vyšetruje, objasňuje a prerokúva služobné úrazy. Obsahom prerokúvania je podľa čl. 14 ods. 8 najmä zhrnutie výsledkov vyšetrovania, zhodnotenie dôkazov, záver o tom, či ide o služobný úraz alebo iný úraz, aké náhrady a v akej výške poškodenému patria. Tieto závery sú podľa čl. 14 ods. 10 súčasťou zápisnice úrazovej komisie, ktorá o nich spíše správu v zmysle čl. 18 a prílohy č. 6 tejto smernice. Správa úrazovej komisie je podľa čl. 19 ods. 1 cit. smernice podkladom pre vyplatenie jednorazového mimoriadneho odškodnenia; podľa čl. 19 ods. 3 komisia zhromaždí všetky potrebné podklady a veliteľ ich odošle Vojenskému úradu sociálneho zabezpečenia.

15. Zo všetkých citovaných ustanovení smernice č. 21/2024 tak podľa kasačného súdu celkom jednoznačne vyplýva, že tak úrazová komisia, ako aj veliteľ zisťujú a vyšetrujú určité skutkové okolnosti ohľadom pracovného úrazu. Svoje závery následne spracúvajú len vo forme správ, teda sumarizácie skutkových zistení, ktoré však na konci predkladajú Vojenskému úradu sociálneho zabezpečenia. Navyše, medzi závery, ktoré tieto orgány podľa smernice vyslovujú, nepatrí záver o tom, či sa služobný úraz stal za nebezpečných podmienok v zmysle § 24 ods. 3 zákona č. 328/2002 Z. z. Už vôbec potom z týchto ustanovení nemožno vyvodit' oprávnenie veliteľa alebo úrazovej komisie osobitne a právoplatne rozhodovať o tom, či služobný úraz sa udial za nebezpečných podmienok. Rovnako z nich nevyplýva, že by stanoviská vyjadrené v jednotlivých správach mali účinky záväznosti pre iné orgány (osobitne pre Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia). O to menej potom takéto účinky možno priznať neformálnemu potvrdeniu služobného orgánu, ktoré bolo vydané mimo rámca tejto smernice (akým v prerokúvanej veci je potvrdenie z 30. mája 2019). To, samozrejme, neznamená, že by tieto správy boli celkom nepodstatné, resp. že by nemali v konaní pred vojenským úradom žiaden význam. Aj podľa kasačného súdu sú dôležitým zdrojom zisťovania skutočností, za akých sa služobný úraz stal. Záver, či boli dané nebezpečné podmienky podľa § 24 ods. 1 a 3 cit. zákona, však nie je len záverom skutkovým:

ustanovenie § 24 ods. 3 definuje, čo sa takými podmienkami rozumie, a jednotlivé pojmy v jednotlivých písmenách si zasa vyžadujú objasnenie a výklad. Až po ustálení jednotlivých znakov týchto pojmov výkladom možno skutkovo zisťovať, či sú tieto znaky v danej konkrétnej veci naplnené. Názor žalobcu, že vojenský úrad a žalovaný nemôžu samostatne posúdiť okolnosti služobného úrazu, charakter činnosti, pri ktorej k nemu došlo, a mieru jej nebezpečnosti, tak nemajú oporu vo vyššie citovaných ustanoveniach a nezohľadňujú oprávnenie týchto orgánov rozhodovať o úrazových dávkach, ktoré im výslovne priznáva ustanovenie § 81 ods. 1 písm. b) zákona č. 328/2002 Z. z.

16. V prerokúvanej veci Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia, ako aj žalovaný riadne vzali do úvahy obsah záznamu o služobnom úrade, správu o vyšetrení služobného úrazu, pripojenú zápisnicu z rokovania úrazovej komisie. Z nich zistili, kedy a ako sa služobný úraz stal a aké boli jeho dôsledky. Konkrétne zistili, že služobný úrad žalobca utrpel pri rozcvičovaní - drepe s činkou, ktorý konal 8. marca 2018 v čase, kedy mal inak vykonávať vytrvalostný beh ako súčasť komplexu nácviku prvkov pozemnej výsadkovej prípravy. Následne však podrobili výkladu pojem „výsadkový výcvik“ použitý v ustanovení § 24 ods. 3 písm. i) zákona č. 328/2002 Z. z. a dospeli k záveru, že sama rozcvička nie je jeho súčasťou. Správny súd v napadnutom rozsudku zaujal názor, že rozcvička by mohla byť súčasťou takéhoto výcviku, ak by sa vykonávala s vedomím nadriadeného namiesto pôvodne určeného vytrvalostného behu napríklad preto, že na beh neboli vhodné poveternostné podmienky. Preto aj uložil žalovanému, aby v tomto smere doplnil dokazovanie a zistil, prečo žalobca v určenom čase robil drepy namiesto behu. Na posúdenie správnosti tohto záveru tak treba vyriešiť aj druhú právnu otázku, ktorú žalovaný nadniesol v kasačnej sťažnosti, teda či takáto rozcvička vôbec môže tvoriť súčasť výsadkového výcviku. Ak ju totiž tvoriť nemôže, potom je zisťovanie rozhodujúcich skutočností v tomto smere nepodstatné, a správny súd nerozhodol správne, ak ho žalovanému uložil.

17. Ako už bolo citované vyššie, ustanovenie § 24 ods. 3 zákona č. 328/2002 Z. z. taxatívnym výpočtom definuje činnosti, resp. situácie, ktoré sa považujú za nebezpečné podmienky. Toto ustanovenie však ďalej nevymedzuje jednotlivé, tam uvedené pojmy, a preto bližšie nevymedzuje ani pojem „výsadkový výcvik“. Na škodu veci sa žalovaný, ale aj správny súd upáli na vojenský predpis S-Výs-3-1 „Výsadková príprava“ z 1. júna 1993 (účinný od 1. júla 1995), ktorý upravuje výsadkovú prípravu, nie výsadkový výcvik. Z čl. 3 tohto predpisu potom vyplýva, že úspešné plnenie úloh vo výsadkovej príprave sa dosahuje okrem iného dôkladným a intenzívnym pozemným výcvikom, sústavným zvyšovaním telesnej zdatnosti vojakov a pravidelným vykonávaním cvičných zoskokov padákom. Podľa čl. 9 táto príprava zahŕňa pozemnú prípravu, organizáciu a vykonávanie zoskokov; podľa čl. 10 sa úspešné vykonávanie zoskokov dosahuje (okrem iného) dôkladnou pozemnou prípravou. Hlava 3 tohto predpisu (čl. 44 a nasl.) upravuje vykonávanie cvičných zoskokov. Podľa čl. 161 musí týmto zoskokom predchádzať pozemná príprava, ktorá zahŕňa výučbu, výcvik v balení, teoretické základy, výcvik v prispôbení, nácvik prvkov zoskoku padákom na zariadeniach výsadkových cvičísk, predzoskokovú prípravu. Podľa čl. 168 pozemný nácvik prvkov zoskoku zahŕňa celý komplex cvičení, čo zahŕňa prípravu na letisku, nasadenie, rozmiestnenie, činnosť v lietadle, pravidlá výskoku, otvorenia padáka, činnosť vo vzduchu, použitie rezervného padáka, pristátie a zbalenie padáka. Pozemný nácvik sa podľa čl. 169 vykonáva na výsadkovom cvičisku, ktorého vybavenie musí umožňovať všestranný a dôkladný nácvik všetkých prvkov zoskoku a činnosti výsadkára, ako i plnenie úloh cvičení upevňujúce vestibulárny systém a pod. Podľa čl. 180, ktorý (hoci nepresne) citoval aj správny súd, do komplexu (nie „komplexného“) pozemného nácviku prvkov zoskoku padákom je nutné zaradiť cvičenie upevňujúce vestibulárny systém a vytrvalostný beh v teréne na posilnenie kĺbov dolných končatín.

18. Zo všetkých citovaných ustanovení je zrejmé, že tento predpis nepoužíva žiaden jednotný pojem „výsadkový výcvik“, ale používa dôsledne širší pojem „výsadková príprava“. Tá zahŕňa okrem samotných cvičných zoskokov pozemnú prípravu, v rámci ktorej sa zasa vykonáva pozemný „nácvik prvkov zoskoku“. Zo znenia čl. 169 potom vyplýva, že tento nácvik sa koná na výsadkovom cvičisku, ktoré musí (popri tomto nácviku) umožniť aj cvičenie na upevnenie telesnej zdatnosti, ktorá je podľa čl. 3 samostatným cieľom výsadkovej prípravy (popri vlastnom výsadkovom výcviku). Ani z ustanovenia čl. 180 tohto predpisu potom nevyplýva, ako to dovodzuje správny súd, že by tam uvedené telesné cvičenia boli považované za niektorý z prvkov zoskoku; toto ustanovenie len ukladá zaradiť tieto cvičenia do „komplexu“ pozemného nácviku. Tieto terminologické rozdiely sú odôvodnené tým, že predpis S-Výs-3-1 upravuje výsadkovú prípravu ako komplex aktivít, ktorých cieľom je z nešpecializovaného vojaka základnej služby vycvičiť komplexne pripraveného výsadkára. Preto tento predpis upravuje výstavbu a metodiku celej prípravy a jej jednotlivé prvky, nepovažuje však za potrebné definovať výsadkový výcvik na účely jednorazového mimoriadneho odškodnenia podľa § 24 zákona č. 328/2002 Z. z. Okrem toho ani z dôvodovej správy k tomuto zákonu (Národná rada Slovenskej republiky, II. volebné obdobie, tlač 1379) nemožno vyvodiť, že by mal zákonodarca v úmysle pri vymedzení tohto pojmu vychádzať práve zo služobných predpisov ozbrojených síl.

19. Podľa kasačného súdu treba pojem výsadkový výcvik použitý v § 24 ods. 3 písm. i) zákona č. 328/2002 Z. z. vykladať autonómne. To podľa judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky znamená síce začať jazykovým výkladom, ktorý sa však musí doplniť aj inými metódami, predovšetkým výkladom účelom právneho predpisu, ale tiež jeho systematikou (porov. rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 171/05, III. ÚS 341/07, III. ÚS 72/2010, I. ÚS 351/2010 a ďalšie). Všeobecný jazykový význam pojmu „výcvik“ označuje získavanie určitých zručností, resp. ich zdokonaľovanie cvikom. Výsadkový výcvik tak predstavuje získavanie zručností, ktoré sú typické pre (vojenského) výsadkára, ako aj ich zdokonaľovanie cvikom. Už z tohto jazykového významu použitého pojmu tak podľa kasačného súdu vyplýva, že musí ísť o špecifické činnosti, ktoré sú potrebné práve pre získavanie a zdokonaľovanie takýchto zručností, nie o akúkoľvek aktivitu na udržiavanie všeobecnej telesnej kondície, hoci by aj bola predpokladom pre riadne nadobudnutie a upevnenie takýchto zručností.

20. Tento záver ešte viac podporuje systematika celého ustanovenia § 24 ods. 3 zákona č. 328/2002 Z. z. Z jednotlivých písmen je totiž zrejmé, že za nebezpečné podmienky sú považované také činnosti, ktorým je vlastné určité osobitné riziko pre zdravie, prípadne aj život profesionálneho vojaka. Letecká prevádzka [písmeno a)] je sama osebe nebezpečná už fyzikálnymi dôsledkami aj drobného pochybenia (pád lietadla na zem), navyše spojená s náročným ovládaním stroja. Poľné podmienky a vojenské cvičenie [písmeno b)] predstavujú zvýšenú záťaž pre organizmus a v podstate simuláciu boja, podobne ako osobitné úlohy v zmysle písmena c). Trestný čin proti profesionálnemu vojakovi [písmeno d)] je vo vzťahu k nemu osobitným a úmyselným zdrojom rizika. Situácie v písmene e) sa vyznačujú nedostatkom pevnej opory pod nohami, akou je obvykle zem, a tiež činnosťami, ktoré si vyžadujú osobitné fyzické úsilie a námahu. Práca pod vodou je pre človeka rovnako neprirodená, a preto aj riziková [písmeno f)]. V písmenách g), h) a j) sú vymenované situácie, kde riziko pre zdravie a život vychádza z energií a látok, s ktorými profesionálny vojak prichádza do styku. Pre písmeno i) sú - podobne ako pre písmeno a) - typické situácie, v ktorých profesionálny vojak zostupuje z výšky bez obvyklej opory, akú pre človeka predstavuje zem, a v ktorých riziko plynie už zo samotného pôsobenia tiažovej sily. Len písmeno k) predstavuje výnimku z uvedenej systematiky, keďže medzinárodné cvičenie samo osebe nie je zdrojom žiadneho osobitného rizika; to však nič nemení na existencii spoločného menovateľa ostatných činností vymenovaných v tomto odseku.

21. Na základe uvedených systematických a hodnotových úvah, ktoré sú typické pre takmer všetky situácie, ktoré sa podľa § 24 ods. 3 zákona č. 328/2002 Z. z. považujú za nebezpečné podmienky, tak kasačný súd dospel k záveru, že za výsadkový výcvik na účely § 24 ods. 3 písm. i) cit. zák. možno považovať takú činnosť, ktorá sama osebe síce nie je zoskokom padákom, ale ktorá je zdrojom obdobného rizika ako zoskok padákom a vyžaduje si určitú osobitnú fyzickú námahu (či už zvýšenú fyzickú aktivitu alebo určité zvláštne, neobvyklé pohyby a činnosti), ktorá je typovo podobná tej, ktorá sa vynakladá pri zoskoku padákom. Môže ísť najmä o činnosti pri nácviku prvkov zoskoku na zariadeniach určených na precvičovanie jednotlivých prvkov zoskokov padákom, pri ktorých hrozí obdobné riziko ako pri zoskoku (napr. následky nesprávneho dopadu, trhnutie pri otvorení padáka, zamotanie sa do padáka, vlečenie padákom). Takýto výklad podľa kasačného súdu nielen rešpektuje systematické súvislosti jednotlivých písmen v § 24 ods. 3 zákona č. 328/2002 Z. z., ale zodpovedá tiež účelu tejto úrazovej dávky: už z pojmu jednorazové mimoriadne odškodnenie je zrejmé, že má byť spojené s určitými mimoriadnymi okolnosťami, ktoré sú vyjadrené tým, že služobný úraz vznikol za situácie, ktorá je typicky spojená s vyšším rizikom. Ako to správne naznačuje žalovaný v kasačnej sťažnosti, takémuto účelu by nezodpovedalo, ak by sa za súčasť výsadkového výcviku na tento účel považovala fyzická aktivita (ako napr. rozcvička), ktorá je bežnou súčasťou fyzickej prípravy profesionálnych vojakov, ba dokonca bežným postupom nevojakov pred výkonom ťažšej fyzickej aktivity (cvičenia). Rovnako správne žalovaný poukazuje na to, že takýto výklad by viedol k celkom rozdielnym nárokom dvoch profesionálnych vojakov, ktorí by inak vykonávali činnosť s celkom rovnakým rizikom (napr. uvedená rozcvička), len v závislosti na tom, že jeden by sa rozcvičoval pre výsadkový výcvik a druhý nie. Také rozdielne zaobchádzanie by nezodpovedalo účelu, ktorému má v zmysle § 24 cit. zákona slúžiť jednorazové mimoriadne odškodnenie.

IV. Záver

22. Na základe uvedených úvah tak kasačný súd dospel k záveru, že rozcvičku pred vytrvalostným behom nemožno považovať za súčasť výsadkového výcviku profesionálneho vojaka na účely § 24 ods. 3 písm. i) zákona č. 328/2002 Z. z. Preto v prerokúvanej veci nie je podstatné, prečo a za akých okolností žalobca vykonáva takúto rozcvičku 8. marca 2018 v čase 7:10. Neobstojí tak ani právny názor správneho súdu, že žalovaný túto okolnosť nezisťoval a jeho preskúmané rozhodnutie vychádza z neúplne zisteného skutkového stavu [zrejme v zmysle § 191 ods. 1 písm. e) SSP].

23. Napadnutý rozsudok tak sám vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci [§ 440 ods. 1 písm. g) SSP], a preto je kasačná sťažnosť žalovaného dôvodná. V dôsledku toho kasačný súd podľa § 462 ods. 1 SSP napadnutý rozsudok zrušil. Zároveň vec vrátil na ďalšie konanie Správneému súdu v Banskej Bystrici, na ktorý podľa § 3 ods. 3 písm. a) zákona č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov prešiel výkon súdnictva z doterajšieho krajského súdu.